

RIIGIKOGU KANTSELEI ÕIGUS- JA ANALÜÜSIOSEKOND

Naised tööturul ja poliitikas

Nr 4

09.03.2020

Rahvusvahelise naistepäeva valguses on ajakohane heita pilk arvudele, milline on naiste roll tööturul ja otsuste tegemisel poliitikas nii Eestis kui ka Euroopas.

Naised tööturul

Eestis iseloomustavad naiste panust tööturul suhteliselt kõrge tööhõive määr ja madal töötuse määr, aga ka see tõsiasi, et kuigi naised on läbi aastate olnud tööealises rahvastikus (15–74-aastased) rohkem kui mehi, on naiste tööjõus osalemise määr madalam. 2019. aastal oli tööealises rahvastikus 503 554 naist ja 447 443 meest, kuid naiste tööjõus osalus ulatus 67,9%ni, samas meestel 75,6%ni (vt tabel 1). Kõige rohkem tööga hõivatud naised oli eelmisel aastal 25–49-aastaste seas (nende tööhõive määr oli 77,4%) ning kasvanud on 50–74-aastaste naiste aktiivsus tööturul (nende tööhõive määr oli 58,9%, mis pole varasemalt nii kõrge olnud).

Tabel 1. Eesti tööturu soopõhised andmed 20–64-aastaste ja 15–74-aastaste (kogu tööealine rahvastik) kohta, 2019

	20–64-aastased		15–74-aastased	
	mehed	naised	mehed	naised
Tööjõud, tuhat	341	314,2	360,8	341,8
..hõivatud, tuhat	327,8	298,9	346,1	325,2
..töötud, tuhat	13,2	15,2	14,7	16,6
Mitteaktiivsed, tuhat	51,3	77,9	116,7	161,8
Tööjõus osalemise määr, %	86,9	80,1	75,6	67,9
Tööhõive määr, %	83,6	76,2	72,5	64,6
Töötuse määr, %	3,9	4,9	4,1	4,8

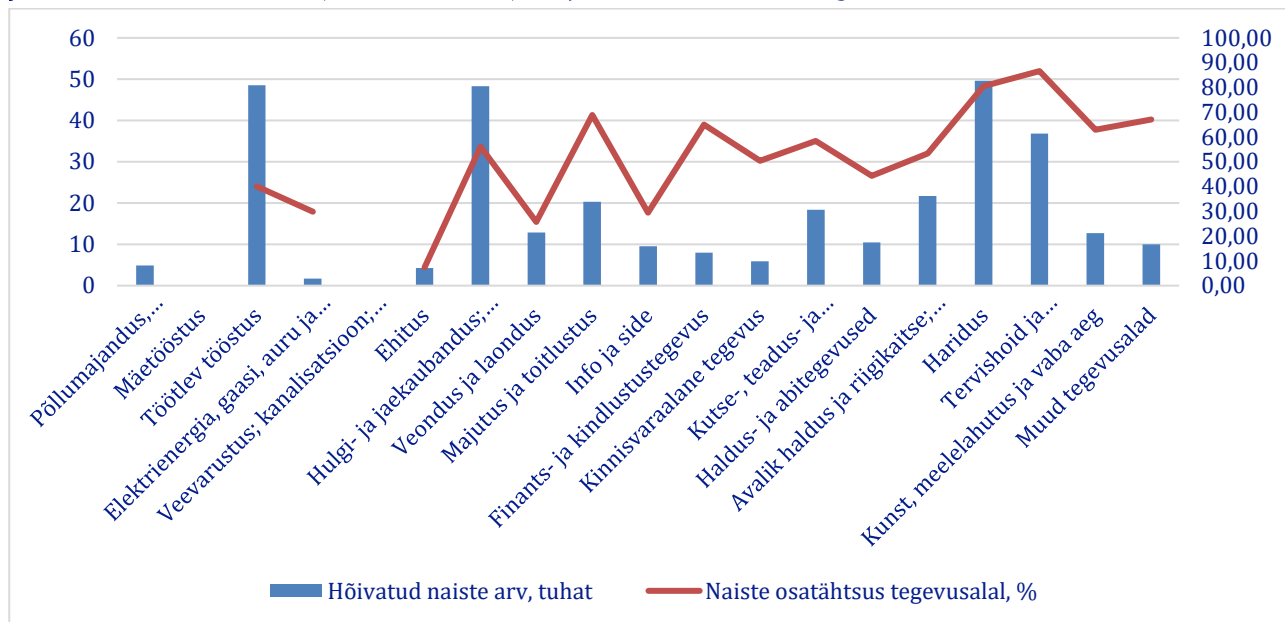
Allikas: Statistikaamet

2019. aastal jäi Eesti tööturult kõrvale 161 800 naist, mitteaktiivseid mehi oli 45 100 võrra vähem – 116 700. Peamine põhjus tööturult eemale jäämisel on pensioniiga. Eelmisel aastal lahkus seetõttu tööturult 51 600 naist, pensionieas mitteaktiivseid mehi oli 33 600. Tööturult eemal olemise oluliste põhjustena peab välja tooma tööealiste kodanike õpingud ja elanikkonna tervisliku seisundi. Naiste puhul tingivad tööturult eemale jäämise ka rasedus-, sünnitus- või lapsehoolduspuhkus (eelmisel aastal 24 500, mis vähenes varasema aastaga võrreldes ligikaudu 4%). Naistel lasub ülekaalukalt ka lapse või teiste pereliikmete eest hoolitsemise kohustus, mistõttu jäi möödunud aastal tööturult eemale 12 200 naist, samal ajal, kui mehi ei töötanud sel põhjusel vaid 3500.

Enimhõivatud tegevusala on naiste hulgas vaieldamatult haridus (49 600), töötlev tööstus (48 500), hulgi- ja jaekaubanduses (48 300), tervishoiu- ja sotsiaalhoolekandes (36 800). Arvuliselt kõige vähem töötab naised ehituse (4300) ja elektrienergia (1700) tegevusalal ning pigem üldse ei tööta mäetööstuses ja veevarustuses (vt joonis 1). Kõigist hõivatutest on naiste osatähtsus ülivõimsalt suurim tervishoius (kõigist hõivatutest

86%), hariduses (80,5%), majutuses ja tootlustuses (68,8), finants- ja kindlustustegevuses (65%) ning kõige vähem on naisi ehituses (7%). Ametialade lõikes on hõivatud naiste seas kõige enam tippspetsialiste (92 900), seejärel teenindus- ja müügitöötajaid (63 700), tehnikuid ja keskastme spetsialiste (52 000), lihttöölisi (35 000). Kõige vähem on oskustöötajaid ja käsitöölisi (9300), põllumajanduse, metsanduse, jahinduse ja kalanduse oskustöötajad (2000). Juhina töötab 26 300 naist ja naissoost ametnikke on 24 000 moodustades kõigist hõivatutest vastavalt 3,9% ja 3,6% (võrdluseks meessoost juhte on 44 500 ja ametnikke 12 700).

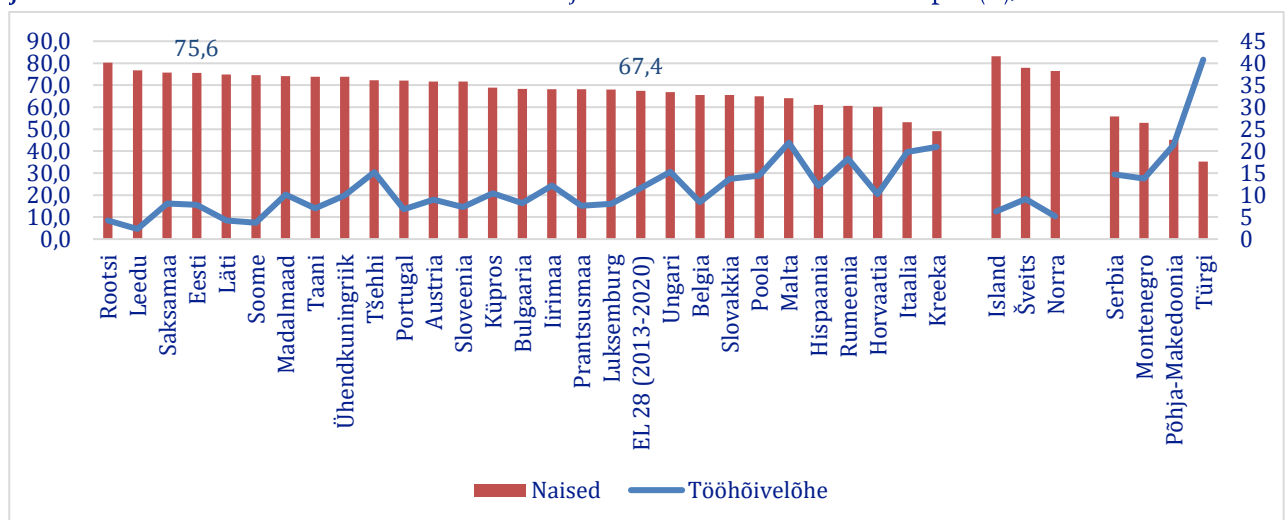
Joonis 1. Hõivatud naiste (15–74-aastased) arv ja naiste osatähtsus tegevusalade lõikes Eestis, 2019

Allikas: Statistikaamet

Tööhõives osalevate naiste arv näitab ühtlasi riigi sotsiaalseid tavasid, suhtumist naistesse kui tööjõusse ja perestruktuure üldisemalt, mis tulevad esile riikide võrdluses (vt joonis 2). Naiste tööhõive on tõusnud terves Euroopas 2002. aastast, ühtlasi on vähenenud sooline tööhõivelõhe 2018. aastal 17,3%-lt 11,6%-le.

Joonis 2. 20–64-aastaste naiste tööhõive määr ja sooline tööhõivelõhe Euroopas (%), 2018

Allikas: Eurostat

2018. aastal oli EL riikidest kõrgeim naiste tööhõive määr Rootsis (80,2%) ja Leedus (76,7%), madalaim Itaalias (53,1%) ja Kreekas (49,1%). Kandidaatriikidest kõrgeim Serbias (55,8%) ja madalaim Türgis (35,2%). Eestis oli 20–64-aastaste seas tööhõive määr naistel 75,6% ja meestel 83,4%. 2018. aastal oli EL riikidest kõige väiksem sooline tööhõivelõhe Leedus (2,3%), Soomes (3,7%) ja Rootsis (4,2%) ning suurim Maltal (21,9%), Kreekas (21%) ja Itaalias (19,8%). Eestis oli sooline tööhõivelõhe üle-eelmisel aastal 7,8%.

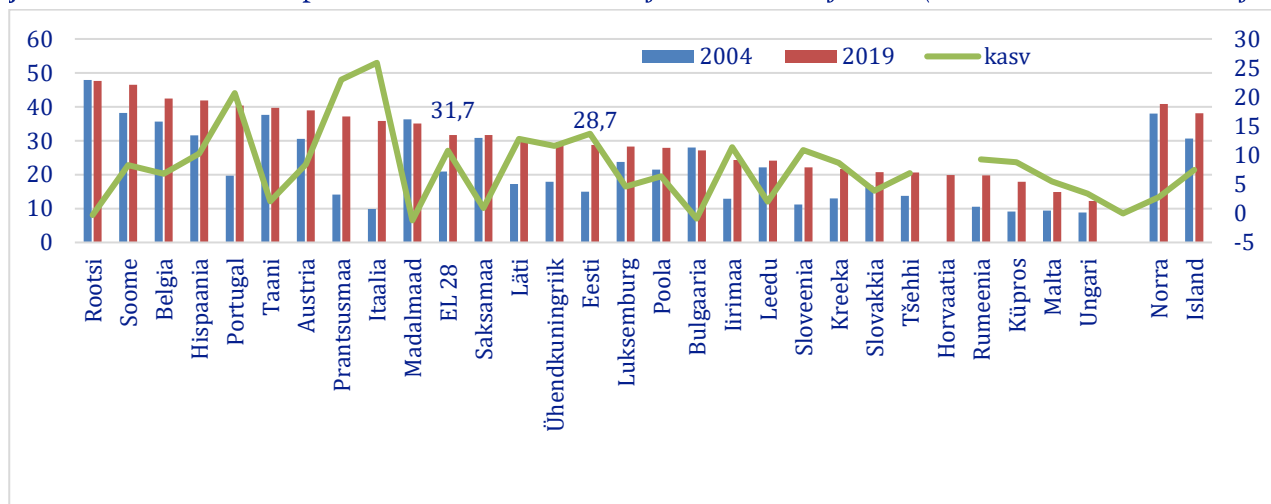
Naiste panus poliitikas

Üldiselt on naised nii valitavatel kui nimetatavatel kohtadel alaesindatud, kuigi mitmed Euroopa riigid tähistasid 2019. aastal juba sajandat aastapäeva naiste aktiivse valimisõiguse saamisest (Luksemburg, Madalmaad), naiste esmakordselt valituks saamisest parlamenti (Luksemburg, Austria) või ministriks nimetamist (Iirimaa).¹ Naiste madalat esindatust on mitmed uuringud põhjendanud sellega, et naised on poliitikaga vähem kursis, samas on poliitilised teadmised üliolulised poliitikas edukaks osalemiseks. Lisaks osalevad naised meestest vähem poliitilistes tegevustes väiksemate võimaluste ja ühiskondlike väärtuste tõttu, mis tõukavad neid poliitilisest aktiivsusest eemale.²

Poliitikas soolise tasakaalu edendamise pooltargumentidena on ÜRO tõstnud esile järgmised: õigluse argumendi, kuna naised moodustavad poole rahvastikust; kogemuse argumendi, sest naiste kogemused erinevad meeste kogemustest ja seda on vaja ära kasutada; huvide argumendi, sest naiste huvid erinevad meeste omadest ja need on omavahel isegi vastuolus ja seetõttu peavad naiste huvid olema esindatud; kriitilise massi argumendi, sest naised on võimelised kaitsma naiste huve, et saavutada teatud tasemel esindatus; sümboolse argumendi, sest naised on poliitikast rohkem huvitatud, kui neil on poliitikas eeskujusid, ja demokraatia argumendi, sest naiste ja meeste võrdne esindatus soodustab demokraatlikku valitsemisstiili.³ Soolise tasakaalu edendamine otsuste tegemisel on ka üks valdkondi, mille EL on seadnud prioriteediks soolise võrdõiguslikkuse saavutamisel ning ühtlasi on eriline tähelepanu soolise tasakaalu (vähemalt 40%) või soolise pariteedi (50%) saavutamisel Euroopa Parlamendis ja teistel kõrgetel EL institutsioonide ametikohtadel.⁴

Naiste osakaal EL riikide parlamentides on ühtlaselt tõusnud alates 2004. aastast (Eesti liitumisest ELiga), mil naised moodustasid umbes viiendiku riikide parlamentide liikmetest. 2019. aastaks on EL riikide parlamentides naiste osakaal tõusnud 31,7%-ni. Võrdluseks Euroopa Parlamendis on naiste osakaal 39,5% 2020. aasta veebruari seisuga pärast Ühendkuningriigi lahkumist⁵. Riigiti aga varieerub naiste osakaal EL parlamentides 2019. aastal märkimisväärselt (vt joonis 4).

Joonis 4. Naiste osakaal parlamentides, EL 28, Norra ja Island, 2004 ja 2019 (% kohtadest, mõlemad kojad)

Allikas: Eurostat, EIGE

Rootsis kuulub peaaegu pool kohtadest parlamendis naistele (47,6%), samas Ungaris on naiste osakaal neli korda väiksem (12,2%). Sooliselt tasakaalus on peale Rootsi veel Soome, Belgia, Hispaania ja Portugali

¹ European Parliamentary Research Service. Women in Politics in the EU. March 2019.

² Ibid.

³ Ibid.

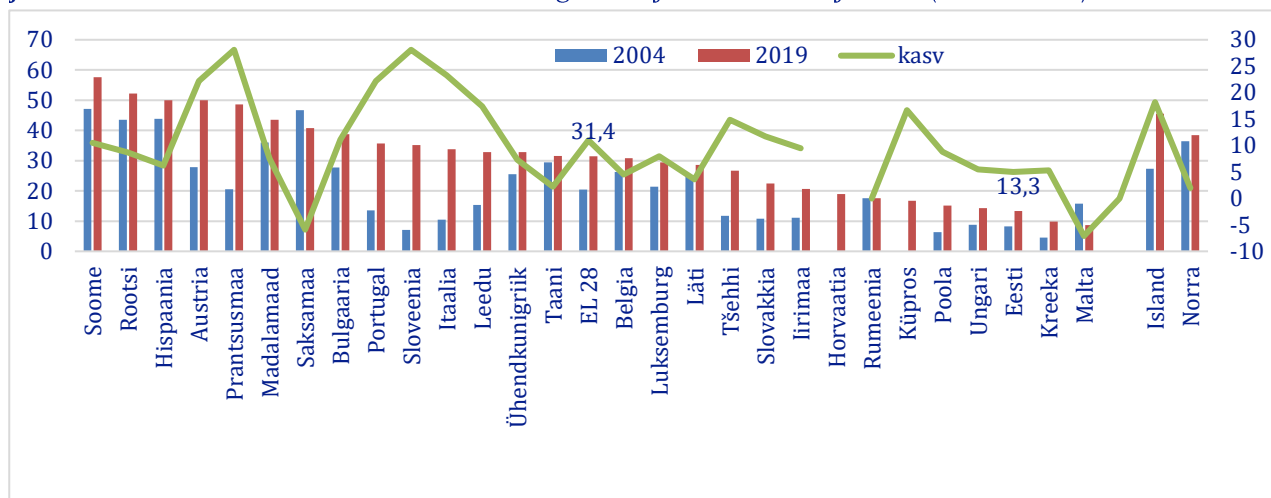
⁴ Ibid.

⁵ European Parliamentary Research Service. Women in parliaments. Infographic -February 2020.

parlamendid, kus naiste osakaal on üle 40%. Eestis oli eelmisel aastal naiste osakaal parlamendis 28,7%. Mitme EL riigi parlamendis jääb naiste esindatus alla 20%, näiteks Küpros (17,9%), Malta (14,9%) ja Ungari (12,2%). Võrreldes 2004. aastaga paranes 2019. aastal kõige enam naiste esindatus Itaalia, Prantsusmaa ja Portugali (üle 20%) parlamentides. Eestis on selle ajaga naiste parlamendis esindatus paranenud 13,7% võrra, kuid enamikus riikides on muutus olnud väike (alla 10%) või pisut vähenenud (Madalmaades, Bulgaarias). Euroopa Soolise Võrdõiguslikkuse Instituudi andmetel oli 2019. aasta lõpu seisuga parlamendi alamkoja spiikriteks valitud naised Bulgaarias, Hispaanias, Lätis, Madalmaades, Poolas, Norras ja Serbias.

Tõusnud on ka naissoost valitsusliikmete osatähtsus ELis, mis on suurenenud 20,4%-lt 2004. aastal 31,4%-ni 2019. aastal. Samuti on tõusnud naissoost presidentide ja peaministrite arv Euroopa riikides. 2019. aasta lõpu seisuga olid naispresidendid peale Eesti veel Horvaatias ja Slovakkias, naispeaministrid (valitsusjuhid) Belgias, Taanis, Saksamaal, Austrias, Islandil, Norras ja Serbias.

Joonis 5. Naiste osakaal valitsustes, EL 28 ning Norra ja Island, 2004 ja 2019 (% kohtadest)

Allikas: Eurostat, EIGE

Sarnaselt naiste heale esindatusele parlamendis eristuvad naiste väga hea esindatusega Soome ja Rootsi valitsused, kus üle poole ministrikohtadest kuulub naistele (eelmisel aastal vastavalt 57,6% ja 52,2%). Naissoost ministrite osatähtsus valitsustes on väikseim Eestis (13,3%), Kreekas (9,8%) ja Maltal (8,7%).

Kai Raudkivi
nõunik
kai.raudkivi@riigikogu.ee

Kasutatud allikad

Eurostat. Sustainable development in the European Union. Achieve gender equality and empower all women and girls. https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=SDG_5_-_Gender_equality. Vaadatud 28.02.2020.

Euroopa Soolise Võrdõiguslikkuse Instituudi andmebaas.

Statistikaameti andmebaas.